

Utlåtande 2012:12 RIV (Dnr 323-1227/2011)

Ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning

Motion (2011:45) av Per Olsson (MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:45) av Per Olsson (MP) om ”Ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning” anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

I en motion (2011:45) föreslår Per Olsson (MP) att samtliga gymnasieskolor ska ha ett genomtänkt, dokumenterat och framåtsyftande arbete för att minska avhoppen och möjliggöra för fler att fullfölja sin gymnasieutbildning, att stadens uppföljning av gymnasieskolornas resultat även ska innefatta en analys om varför eleverna når, eller inte når målen och att utbildningsförvaltningen årligen ska rapportera antalet avhopp och avbrott för samtliga program och årskurser till utbildningsnämnden och kommunstyrelsen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att utifrån stadens styrsystem fungerar uppföljningen av mål/åtaganden och arbetssätt sammantaget väl och nödvändiga åtgärder har vidtagits i förslaget till budget 2012.

Arbetsmarknadsnämnden anser att det är av stor vikt att ha en samlad bild av avhopp från gymnasiet och dess orsaker för att utveckla ett riktat och väl anpassat preventivt arbete, något som på sikt skulle leda till en minskning av avhoppet och att en större andel gymnasieelever skulle kunna fullfölja sina gymnasiestudier. Vilka förbättringsinsatser som behövs är i första hand en fråga för utbildningsförvaltningen.

Utbildningsnämnden anser att motionen tar upp en mycket viktig problematik, dvs. avhopp, avbrott och icke fullföljd gymnasieutbildning avseende en andel av dem som går kvar. Denna problematik har varit en av utgångspunkterna för reformeringen av gymnasieskolan: Gy 2011. Skärpta behörighetskrav, tydliga yrkesprogram respektive högskoleförberedande program, alternativkurser i matematik, yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen, en ny struktur på introduktionsprogrammen och skärpta krav på skolorna om stöd till de elever som behöver det för att nå målen inom ramen för nationellt program är exempel på förändringar som avser leda till en ökad måluppfyllelse. Detta innebär naturligtvis inte att de beskrivna problemen försvinner men reformeringen syftar till att de minskar.

Mina synpunkter

Det är ett stort misslyckande varje gång en gymnasieelev hoppar av skolan. I dagens samhälle är det mycket svårt att få arbete utan en färdig gymnasieutbildning, vilket naturligtvis ställer höga krav på våra gymnasieskolor. Problemet med avhopp är inget nytt fenomen och något som staden har jobbat med under lång tid.

Gymnasiereformen GY11 innebär en rad viktiga förändringar för att fler elever ska ges bättre förutsättningar att fullfölja sin gymnasieutbildning. Några exempel är skärpta behörighetskrav, tydliga yrkesprogram respektive högskoleförberedande program, moderna lärlingsutbildningar, alternativkurser i matematik, yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen, en ny struktur på introduktionsprogrammen och skärpta krav på skolorna om stöd till de elever som behöver det för att nå målen inom ramen för nationellt program.

De flesta avhopp sker under första året i gymnasiet, vilket innebär att tidiga insatser behövs. De vanligaste studieavbrottsorsakerna är avsaknad av intresse för programmet, omflyttning i landet, för hög frånvaro, att eleven inte trivs och studiesvårigheter. Jag tror att en stor del av denna problematik går att

mildra genom en bättre grundskola. Uppskattade insatser som tionde året, där grundskoleelever får chans att läsa in gymnasiebehörighet, kan säkerligen även motverka senare avhopp.

Stockholms stad kommer att införa en försöksverksamhet med lördagsundervisning för gymnasieelever som inte nått målen. Under 2012 kommer denna verksamhet att starta vid en gymnasieskola i Stockholm, som ett stöd för elever som riskerar att halka efter och inte nå kunskapskraven.

Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) har handlat upp en för länet gemensam ungdoms- och elevdatabas för gymnasieskolan. Denna databas beräknas vara i drift under våren 2012 och kommer bl.a. att fungera som stöd i uppföljningsarbetet.

Utbildningsnämnden ansvarar för att genom gymnasieslussen arbeta med de ungdomar som inte påbörjar, alternativt hoppar av en gymnasieutbildning. För de ungdomar som inte fångas upp av gymnasieslussen ansvarar arbetsmarknadsnämnden genom det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar. I detta arbete samverkar utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.

Jag vill understryka att i gymnasieskolans ”Strategier för ledning och styrning av Stockholms stads gymnasieskolor” är arbetet för minskade avhopp en prioriterad fråga för utbildningsförvaltningen.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2011:45) från Per Olsson (MP) om ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Tomas Rudin* (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen
2. utöver detta anföra

Föredragande borgarråd anför i huvudsak två saker för att motverka avhopp i gymnasieskolan. För det första att fler elever ska klara gymnasiet i och med GY11. Än så länge är det mycket litet som talar för det. Upplägget på gymnasieprogrammen i GY11 innebär att elever i mycket högre grad tvingas välja mellan vilka utbildningar de är mest intresserade av och har fallenhet för, och vilka utbildningar som ger goda möjligheter för eftergymnasial utbildning. Det riskerar tydligt att öka andelen avhopp. Re-

geringen har förvisso stora förhoppningar om att GY11 ska spara stora resurser för kommunerna genom att reformen ska leda till färre avhopp, en analys som man är tämligen ensam om och som bland andra SKL kritiserat hårt. För det andra hänvisar borgarrådet till de projekt och initiativ som majoriteten föreslagit i budgeten för 2012. Eftersom dessa inte är tydligt finansierade anser vi att det ter sig ansvarslost att fästa så stora förhoppningar vid dessa.

Motionen innehåller flera goda förslag och vi tillstyrker att kommunfullmäktige ska bifalla den.

Reservation anfördes av borgarrådet *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen, samt
2. därutöver anföra

Det är bra att förvaltningen kommer att komplettera med en beställning om de uppgifter som saknas angående avhopp i gymnasieskolan. Men arbetet med att säkerställa ett bättre arbetssätt för att få fler att fullfölja sin gymnasieutbildning kan inte lämnas till varje skola utan behöver också samordnas. Det är inte bara genom mätmetoder och indikatorer som vi kan styra skolorna, även på metodnivå bör det vid tillfälle göras. Särskilt bör det ske i strategiskt viktiga frågor som avbrott och avhopp från gymnasieskolan. Att fungerande metoder och tillvägagångssätt som finns i staden tas fram och delas mellan skolor är viktigt. Alltför stora grupper som lämnar tonåren utan fullständig gymnasieutbildning riskerar långvarig arbetslöshet och känsla av utanförskap. Det är på alla sätt en icke önskvärd utveckling för Stockholm. Frågan om avbrott och avhopp i gymnasieskolan är därför en fråga av särskilt strategisk vikt för staden. Kommunstyrelsen bör därför tydligare följa utvecklingen. Majoritetens skolpolitik har identifierat problematiken med låg närvaro, avhopp och avbrott. Men de åtgärder som tagits fram och beslutats om går att ifrågasätta. Dessutom är de bara av åtgärdande karaktär och det främjande och förebyggande arbetet saknas. Därför behöver staden också politiskt lyfta fram och peka på vikten av dessa metoder och ett sådant arbetssätt. Av den anledningen bör denna motion bifallas av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:45) av Per Olsson (MP) om ”Ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning” anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 18 januari 2012

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Lotta Edholm

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Karin Wanngård, Tomas Rudin och Olle Burell* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson och Sara Pettigrew* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Bifalla motionen
2. Därutöver framföra följande

Skolan ansvarar för att alla elever får möjlighet att lyckas med sina studier. Stockholms stad som skolhuvudman tar inte det ansvaret idag. Stadens skolinspektörer har konstaterat att det finns en generell kunskapssegregering som ökat de senaste tio åren. Det råder stora skillnader mellan skolorna. Läsåret 2010/2011 avbröt 1 162 elever sina studier i stadens gymnasieskolor.

Det finns ett samband mellan studieavbrott, socioekonomisk bakgrund, grundskolebetyg och gymnasieprogram. De ungdomar som har svårt att få arbete är framförallt de som inte har en fullständig gymnasieutbildning. Utslagningen har klasskaraktär. I november 2011 var 4,5 % av de unga 16-24 år i Rinkeby samt 3,8 % i Spånga-Tensta respektive Skärholmen arbetslösa jämfört med 0,9 % på Östermalm, 1,2 % på Norrmalm samt 1,3 % i Bromma och Älvsjö.

Motionen tar upp behovet av en samlad bild av avhopp och avbrott i gymnasieskolan samt behovet av bättre stöd och djupare analyser. Arbetsmarknadsnämnden som är

ansvarig för det kommunala uppföljningsansvaret är liksom vänsterpartiet positiv till motionen och betonar behovet av ett förebyggande arbete för att alla elever ska kunna fullfölja sin utbildning.

Skolborgarrådet förlitar sig däremot för mycket på den nya gymnasiereformens möjligheter att minska avhoppen, istället för att ta till sig konkreta förslag på bättre arbetssätt. Vänsterpartiet menar att sänkta kunskapskrav på yrkesprogram och införandet av spetsklasser är fel väg att gå, om syftet är att fokusera på kunskapsmålen för alla elever. Hon förbiser helt den segregering som det fria skolvalet och den tilltagande bostadssegregeringen har fördjupat.

Motionens förslag är en bra början att ta tag i de strukturella problemen i Stockholms skolor. Skolorna behöver också se över vilka förväntningar de har på sina elever. Mycket kan bli bättre om lärarna tror att eleverna kan förbättra sina resultat. Alla elever borde få rätt till läxhjälp via skolan. De som riskerar att halka efter måste fångas upp tidigt. Enligt forskningen finns det tydliga samband mellan språklig kompetens och allmän framgång i skolan. Fler elever kan därför lyckas i skolan om vi satsar mer på språkutveckling och modersmål.

För att på allvar komma åt avhoppen och avbrotten i gymnasieskolan krävs dock en skola som inte skapar segregering. Vänsterpartiet har i sin budgetreservation för 2012 föreslagit att staden ska låta utreda ett sådant framtida system.

ÄRENDET

Per Olsson (MP) har motionerat om ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning.

Motionären skriver att nästan alla unga fortsätter till gymnasiet efter grundskolan men en stor andel elever lämnar gymnasieskolan i förtid eller saknar ett fullständigt slutbetyg efter fyra år. Motionären anser att stadens gymnasieskolor ska ha en medveten strategi för att alla elever ska fullfölja sina gymnasiestudier. Det ska finnas ett genomtänkt och dokumenterat arbetssätt för att minska avhoppet och göra det möjligt för alla elever att lyckas i gymnasiet.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande:

- Samtliga gymnasieskolor ska ha ett genomtänkt, dokumenterat och framåtsyftande arbetssätt för att minska avhoppet och möjliggöra för alla elever att fullfölja utbildningen.
- Stadens uppföljning av gymnasieskolornas resultat också innefattar en analys av varför eleverna når, eller inte når målen.
- Utbildningsförvaltningen årligen ska rapportera antalet avhopp och avbrott i gymnasieskolan för samtliga program och årskurser, till utbildningsnämnden och kommunstyrelsen.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 oktober 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Motionären lyfter en angelägen fråga i sin motion. Stadsledningskontoret delar motionärens uppfattning att en av de viktigaste åtgärderna för att minska ungdomsarbetslösheten är att minska avhoppet från gymnasieskolan och öka andelen elever som fullföljer studierna med fullständiga betyg. Stadsledningskontoret delar även motionärens uppfattning om vikten av att analysera sina resultat och ha dokumenterade arbetssätt. Att dokumentera sina arbetssätt är en förutsättning för att kunna veta vad som ger resultat. Det är också en förutsättning för att kunna sprida goda exempel.

I finansborgarrådets förslag till budget 2012 finns tydliga skrivningar om att: ”Alla elever har rätt till det stöd som krävs för att nå kunskapskraven. Skolornas arbete med

att formulera mål och åtgärdsprogram för enskilda elever är centralt för detta.” I förslaget till budget 2012 framkommer det också att trygghet och studiero är en förutsättning för lärande, att mobbning ska motverkas och att elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och integrerat i verksamheten.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, Förskolor och skolor i Stockholm ska ge barn vad de behöver för att lära och utvecklas, följs dessutom upp bland annat av indikatorerna: Andel gymnasieelever som fullföljt sin utbildning inom fyra år samt Andel gymnasieelever med godkänt i alla kurser i slutbetyget vid vårterminens slut. I förslaget till budget 2012 finns det också en aktivitet genom vilken utbildningsnämnden uppdras att utveckla metoder att öka kunskapen om den totala frånvarosituationen.

I enlighet med stadens integrerade system för ledning och styrning av verksamhet och ekonomi (ILS) beslutar nämnden om nämndspecifika mål utifrån kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet. I sin tur svarar skolorna upp med åtaganden i arbetsplanen. Skolorna följer upp åtaganden och indikatorer i kvalitetsredovisningen genom att analysera sina resultat. Utifrån skolornas analyser formulerar utbildningsnämnden utvecklingsområden.

Utifrån stadens styrsystem bedömer stadsledningskontoret att uppföljningen av mål/åtaganden och arbetssätt sammantaget fungerar väl och nödvändiga åtgärder vidtagits i förslaget till budget 2012.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2011:45) av Per Olsson (MP) om ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning får anses besvarad med vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 oktober 2011 att som svar på remissen överlämnas förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Pettigrew m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

I motionen föreslås att samtliga gymnasieskolor ska ha ett genomtänkt, dokumenterat och framåtsyftande arbetssätt för att minska avhoppet och möjliggöra för alla elever att fullfölja utbildningen.

Utgångspunkt i skolförfattningarna är att alla elever ska få den undervisning och stimulans som de behöver för att utifrån sina förutsättningar kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande och i sin utveckling. Skolan har i och med detta ett tydligt ansvar

att ge det särskilda stöd en elev behöver. När behov av särskilt stöd uppstår ska ett åtgärdsprogram upprättas. Ett åtgärdsprogram syftar till att säkerställa att en elevs behov av särskilt stöd tillgodoses. Särskilt stöd och åtgärdsprogram borde vara självklara insatser vid signaler som skoltrötthet, hög frånvaro och tankar om eventuella avhopp. Detta är dock inte alltid fallet. En undersökning gjord av SCB 2007 visar att var fjärde kvinnlig elev och var tredje manlig elev anser att de med mer stöd skulle ha klarat sina studier. De har antingen fått för lite stöd, fel stöd eller stöd för sent.

Förvaltningen anser att det preventiva arbete som föreslås i motionen är viktigt och bör utgå från redan existerande hjälpmedel, såsom upprättandet av ett individuellt åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet bör ha som mål att få eleven att fullfölja gymnasiet, eventuellt med ett reducerat program och utan möjlighet att få sin gymnasieexamen. Detta skulle, trots reducering och avsaknaden av gymnasieexamen, vara ett mycket bättre utgångsläge för individens framtid än ett tidigt avbrott.

För att kunna arbeta preventivt är det viktigt med samverkan och särskilt med dem som är involverade i den enskilde elevens problematik. Viktiga aktörer i Stockholm är i detta avseende stadsdelsförvaltningar, socialtjänsten, arbetsmarknadsförvaltningen, BUP m fl. Samverkansstrategier som rör den enskilde eleven bör skrivas in i åtgärdsprogrammet.

Som ansvarig förvaltning för det kommunala uppföljningsansvaret anser arbetsmarknadsförvaltningen sig på sikt vara en naturlig samverkanspart både i planeringen av vissa preventiva åtgärder ute i skolorna och även i genomförandet av vissa av de individuella åtgärdsprogrammen. Eleven skulle t ex kunna ta del av arbetsmarknadsförvaltningens insatser, som deltagande i projekt eller praktik, inom ramen för sitt gymnasieprogram.

I motionen föreslås även att stadens uppföljning av gymnasieskolors resultat också innefattar en analys av varför eleverna når, eller inte når, målen. Sådana analyser är en självklarhet för att kunna utarbeta ett behovs- och målgruppsanpassat preventivt arbete, med en medveten strategi och ett dokumenterat arbetssätt.

Det sista förslaget är att utbildningsförvaltningen årligen ska rapportera antalet avhopp och avbrott i gymnasieskolan för samtliga program och årskurser, till utbildningsnämnden och kommunstyrelsen. Detta förslag ställer förvaltningen sig bakom, med tillägget att arbetsmarknadsnämnden, som ansvarig för det kommunala uppföljningsansvaret, skulle vara en mottagande part av rapporten.

Önskvärt vore att även friskolor i Stockholm stad och övriga skolor med elever från Stockholm hade samma plikt att rapportera för att rapporten ska kunna bli heltäckande för årskullen och kunna fungera som ett underlag vid fortsatta analyser om unga utanför, samt vara ett komplement till arbetet med det kommunala uppföljningsansvaret och WALTER, dataregistret som genom samkörning av olika register kan få fram de ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret.

Förvaltningen vill dock framhålla att arbetsmarknadsförvaltningen ännu saknar tillräcklig kunskap om stadens nuvarande rapporteringssystem inom gymnasieskolan för att kunna bedöma vad som redan fungerar och vilka ytterligare rutiner som skulle behövas. Detta är i första hand en fråga för utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2011 att som svar på remissen överlämnas förvaltningens tjänsteutlåtande. Samt att därutöver anföra:

Idag redovisas antalet elever vid en skola som avbrutit i men inte hur många av dem som bytte till samma eller ett annat program vid en annan skola eller hur många som avbröt sina gymnasiestudier etc. I uppdraget till Utredning och statistikkontoret (USK) ska även fristående gymnasieskolorna räknas med. Utifrån ett elevperspektiv är det viktigt att behandla de kommunala och fristående gymnasieskolorna så lika som möjligt. Idag redovisas antalet elever vid en skola som avbrutit men inte hur många av dem som bytte till samma eller ett annat program vid en annan skola eller hur många som avbröt sina gymnasiestudier etc. I uppdraget till Utredning och statistikkontoret (USK) ska även fristående gymnasieskolorna räknas med. Utifrån ett elevperspektiv är det viktigt att behandla de kommunala och fristående gymnasieskolorna så lika som möjligt.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), Per Olsson m.fl. (MP) och Måns Almqvist (V), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen tar upp en mycket viktig problematik, d.v.s. avhopp, avbrott och icke fullföljd gymnasieutbildning avseende en andel av de som går kvar. Denna problematik har varit en av utgångspunkterna för reformeringen av gymnasieskolan; Gy 2011. Skärpta behörighetskrav, tydliga yrkesprogram respektive högskoleförberedande program, alternativkurser i matematik, yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen, en ny struktur på introduktionsprogrammen och skärpta krav på skolorna om stöd till de elever som behöver det för att nå målen inom ramen för nationellt program är exempel på förändringar som avser leda till en ökad måluppfyllelse. Detta innebär naturligtvis inte att de beskrivna problemen försvinner men reformeringen syftar till att de minskar.

Indikatorer för fullföljd utbildning, frånvaro, avhopp/avbrott

Förvaltningen redovisar olika uppgifter som rör den problematik motionen tar upp. Bl.a. redovisas och analyseras i den årliga kvalitetsredovisningen för gymnasieskolan ett antal resultat som har bäring på motionens frågeställningar. Skolorna redovisar i

sina kvalitetsredovisningar till förvaltningen på skol- och programnivå bl.a.:

- Andel elever med slutbetyg
- Andel elever av dessa som fick grundläggande högskolebehörighet
- Andel elever med betyg i alla ämnen

Förvaltningen redovisar i kvalitetsredovisningen för den kommunala gymnasieskolan i sin helhet på skolnivå även andel elever av de som började tre år tidigare som fick slutbetyg och grundläggande högskolebehörighet. På detta sätt fångas avhoppen från skolan in i skolans resultat eller ”produktivitet”.

Förvaltningen redovisar även i den sammanfattande kvalitetsredovisningen på koncern- och skolnivå:

- Anmäld, ogiltig och total frånvaro
- Studieavbrott vid skolan samt orsaker till detta

I skolornas kvalitetsredovisningar analyseras skolans resultat och utifrån dessa formuleras åtaganden i skolans arbetsplan. En del av dessa åtaganden gäller hur man ska arbeta för att öka måluppfyllelsen avseende andelen som erhåller slutbetyg, högskolebehörighet, betyg i alla ämnen, minskad frånvaron och färre studieavbrott.

Utifrån den grund som bl.a. skolornas kvalitetsredovisningar och arbetsplaner utgör och de analyser som sker av dem på förvaltningsnivå och utifrån utvecklingsdialoger på olika nivåer formuleras sedan i utbildningsnämndens verksamhetsplan utvecklingsområden och åtaganden. En del av dessa berör direkt den problematik motionen tar upp.

I gymnasieskolans ”Strategier för ledning och styrning av Stockholm stads gymnasieskolor” är arbetet för minskade avhopp en prioriterad fråga

Studieavbrott vid skolan 2010/2011

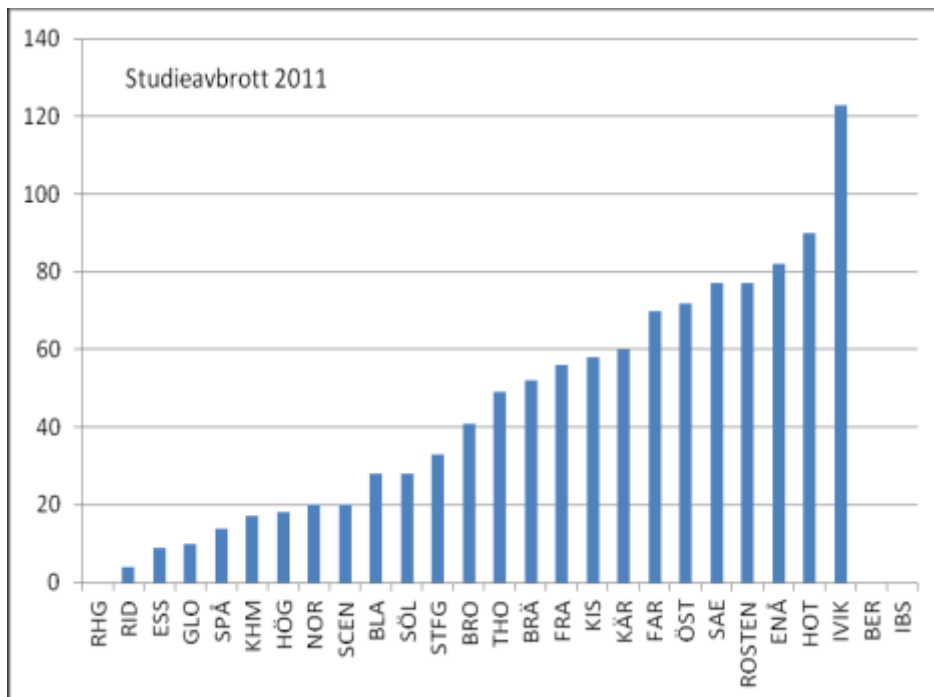
Enligt den statistik som tagits fram för läsåret 2010/2011 avseende Stockholm stads gymnasieskolor är det sammanlagda antalet studieavbrott vid respektive skola:

Åk 1	Åk 2	Åk 3	Totalt
763	289	110	1 162

De flesta studieavbrotten (66 %) sker under årskurs ett för att sedan minska årskurs två (25 %) och tre (9 %).

I förhållande till det totala antalet elever i våra gymnasieskolor är det ca 7 procent av eleverna som avbryter vid sin skola. I årskurs ett, där de flesta studieavbrotten sker, är siffran ca 11 procent.

Totalt per skola fördelar sig antalet studieavbrott vid skolan på nedanstående sätt:

IVIK-gymnasiet med sina 123 studieavbrott har uteslutande nyanlända elever vilket medför speciella förhållanden, bl.a. en mycket hög flyttfrekvens.

Det finns ett samband mellan studieavbrott, socioekonomiska bakgrundsvariabler, elevernas grundskolebetyg och typ av gymnasieprogram. Dessa olika faktorer samverkar på ett negativt sätt när det gäller de fem skolor som ligger högst i antalet studieavbrott efter IVIK gymnasiet i ovanstående tabell.

När det gäller studieavbrott från olika nationella program sker det flesta *antalet* studieavbrott från samhällsvetenskapsprogrammet, individuella programmet och naturvetenskapsprogrammet.

Procentuellt sker de flesta studieavbrotten från det individuella programmet och många av de yrkesinriktade programmen som hotell- och restaurangprogrammet, handels- och administrationsprogrammet och omvårdnadsprogrammet.

De vanligaste studieavbrottsorsakerna anges som inget intresse för programmet, omflyttning i landet, för hög frånvaro, trivs ej och studiesvårigheter.

För att förhindra studieavbrott arbetar skolorna arbetar bl.a. genom sina mentorer, studie- och yrkesvägledare och kuratorer med olika stödåtgärder, motivationsinsatser, studie- och yrkesvägledning etc.

Som nämnts tidigare ställer den nya skollagen ökade krav på skolorna att genom olika stödinsatser skapa förutsättningar för elever på nationella program med olika svårigheter att gå kvar på gymnasieskolan. Skolan kan inte längre överföra behöriga elever på nationellt program till introduktionsprogrammen (tidigare individuellt pro-

gram), som nu endast är avsedda för ej behöriga elever.

Uppföljningsansvaret

Elever som avbryter gymnasieskolan fångas upp av Walter, ett system som registrerar alla elever för vilka staden har ett uppföljningsansvar. Dessa elever kontaktas med huvudsyfte motivera dem för gymnasiala studier.

På länsnivå pågår ett arbete som syftar till en länsgemensam ungdoms- och elevdatabas. Denna databas ger bättre möjligheter att på individnivå fånga upp byten av studieväg/skola och avhopp från gymnasieskolan i länet.

Skolverket om avbrott/studieuppehåll samt gymnasieelevers byten av program och skolor

Skolverket redovisar andelen nybörjare i åk 1 2009 som ett år senare (2010) inte fanns i gymnasieskolan samt andelen elever i samma elevgrupp som bytt program. För stadens kommunala gymnasieskolor redovisas att 6 procent av eleverna i åk 1 ett år senare inte återfinns i gymnasieskolan (ca 400 elever) och att 10 procent bytt program (ca 700 elever).

I en rapport 2011 (Gymnasieelevers byten av program och skolor) beskriver skolverket på riksnivå gymnasieelevernas byte av program och skola.

Av de elever som var nybörjare hösten 2006 hade 11 procent bytt program två år senare. Av de som bytte fick 29 procent slutbetyg efter tre år jämfört med 85 procent av de som inte bytte program. Skolverket fångar inte in det reella antalet byten som är större då förändringar före 15 oktober inte kommer med i statistiken.

Majoriteten av eleverna på yrkesförberedande program som bytte program bytte till ett annat yrkesförberedande program (61 %) och även majoriteten (51 %) av de som gick på ett studieförberedande program bytte till ett yrkesförberedande program.

Det var något vanligare att pojkar bytte än flickor och bytarna som grupp hade ett lägre meritvärde från grundskolan än de som inte bytte program.

De slutsatser Skolverket drar är att

- elever som bytt önskade mer stöd i valet till gymnasieskolan och även i gymnasieskolan
- elever med stora stödbehov sannolikt är överrepresenterade bland programbytarna
- elever byter program för att de inte trivs, utbildningen motsvarar inte deras förväntningar
- gymnasieskolorna bör erbjuda elever som byter program flexibla möjligheter så att de kan slutföra sina studier så nära tre år som möjligt

Uppföljning av studieavbrott/programbyten på individnivå

När det gäller redovisningen av avhopp/avbrott behöver stadens statistik läggas upp på individnivå för att kunna följa upp var eleven tar vägen när den i förtid slutar vid en skola. Nu redovisas antalet elever vid en skola som gjort studieavbrott men inte hur många av dem som bytte till samma eller ett annat program vid en annan skola eller hur många som avbröt sina gymnasiestudier etc. En sådan beställning kommer att göras av USK.

RESERVATIONER M.M.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Sara Pettigrew m.fl. (MP) enligt följande.

Det förebyggande arbetet för att förhindra att unga inte avslutar sin gymnasieutbildning är av yttersta vikt också ur ett arbetsmarknadsperspektiv.

Ett prioriterat och genomtänkt arbete med att fånga upp fler personer redan innan de hoppat av sina studier sparar resurser både för staden och för individen, och minskar behovet av åtgärder för att stötta unga att gå tillbaka och avsluta sin utbildning. Denna fråga måste prioriteras ännu högre än idag och de kräver vettiga verktyg och underlag för att arbeta med frågan både inom utbildningssystemet och inom arbetsmarknadsnämndens ansvarsområden. Det är därför viktigt att ett sådant här system implementeras skyndsamt.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), Per Olsson m.fl. (MP) och Måns Almqvist (V) enligt följande.

Att utbildningsnämnden rekommenderar bifall till motionen, samt

Att därutöver anföras

Det är bra att förvaltningen kommer att komplettera med en beställning om de uppgifter som saknas angående avhopp i gymnasieskolan. Men arbetet med att säkerställa ett bättre arbetssätt för att få fler att fullfölja sin gymnasieutbildning kan inte lämnas till varje skola utan behöver också samordnas. Det är inte bara genom mätmetoder och indikatorer som vi kan styra skolorna, även på metodnivå bör det vid tillfällena göras. Särskilt bör det ske i strategiskt viktiga frågor som avbrott och avhopp i gymnasieskolan. Att fungerande metoder och tillvägagångssätt som finns i staden tas fram och delas mellan skolor är viktigt.

Alltför stora grupper som lämnar tonåren utan fullständig gymnasieutbildning riskerar långvarig arbetslöshet och känsla av utanförskap. Det är på alla sätt en icke-önskvärd utveckling för Stockholm. Frågan om avbrott och avhopp i gymnasieskolan är därför en fråga av särskilt strategisk vikt för staden. Kommunstyrelsen bör därför tydligare följa utvecklingen.

Majoritetens skolpolitik har identifierat problematiken med låg närvaro, avhopp och avbrott. Men de åtgärder som tagits fram och beslutats om går att ifrågasätta. Dessutom är de bara av åtgärdande karaktär och saknas dimension

av främjande och förebyggande. Därför behöver staden också politiskt lyfta fram och peka på vikten av dessa metoder och ett sådant arbetssätt. Av den anledningen behöver den här motionen bifallas av kommunfullmäktige.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2011:45

2011:45

Motion av Per Olsson (MP) om ett dokumenterat arbetssätt för att fler ska fullfölja sin gymnasieutbildning

Dnr 323-1227/2011

Behovet av en samlad bild av avhopp och avbrott i stadens gymnasieskolor

I princip alla unga fortsätter till gymnasiet efter grundskolan. Men inte alla kommer ut på andra sidan. Gymnasieutbildning är en stor investering för samhället och inte minst för eleven som satsar både sin tid och sina förhoppningar för framtiden. Varje gång de förhoppningarna grusas har samhället misslyckats.

Unga utan gymnasiekompetens riskerar också, trots en god konjunktur, att fastna i långvarig arbetslöshet. En av de viktigaste åtgärderna för ungdomsarbetslösheten är därför att minska avhoppet från gymnasiet.

Också i ett europeiskt perspektiv är det här en utmaning; I juni 2010 antog Europeiska rådet, Europa 2020-strategin som bygger på tre sammankopplade prioriteringar för att uppnå smart och hållbar tillväxt för alla. Ett av de fem huvudmålen är att fram till 2020 minska andelen elever i EU som lämnar skolan i förtid till mindre än 10 %. För närvarande är det cirka sex miljoner ungdomar i EU som lämnar skolan med endast grundskoleutbildning eller mindre.

Av dem som påbörjade sin gymnasieutbildning i någon av Stockholm stads gymnasieskolor 2006 var det 29 procent som efter fyra år inte hade en fullgod gymnasieutbildning inom 4 år. Samma år, 2010, hade bara 69 procent av 20-åringarna en fullföljd gymnasial utbildning (siffror från Skolverket). Dessa siffror innehåller dels de elever som hoppat av gymnasieskolan helt och dem som inte fått något slutbetyg eftersom de haft för hög frånvaro och inte fått betyg i en eller flera obligatoriska kurser. Det innebär att var tredje ungdomare hoppar av gymnasieskolan i förtid eller går ut gymnasiet utan ett fullständigt slutbetyg. Stockholm följer i stort rikssnittet i den här statistiken.

Mer detaljerad statistik av den här sorten, för Stockholms stad, saknas. För att få en bättre bild behöver vi se till siffror gällande hela landet. Skolverket rapporterade 2008 att var tionde elev lämnar gymnasieskolan redan under de två första åren, vilket motsvarar närmare 10 000 avhopp. Men flest avhopp sker under sista året. Ytterligare 20 000 lämnar nämligen tredje årets gymnasiestudier utan att ha grundläggande behörighet. I en närmare analys av avbrotten i årskurs 3 under läsåret 2006/2007, visar Skolverket att en betydande andel av de eleverna nästan klarat behörighetskraven. Avhoppet beror alltså på andra faktorer än elevens förmåga att klara målen.

I gruppen elever med lågutbildade föräldrar, eller med utländsk bakgrund var det ungefär hälften som lämnade gymnasieskolan utan fullständiga studier. Annan forskning har visat att avbrott är vanligare bland elever med individuella program, på yrkesförberedande utbildningar och bland elever som utgör underrepresenterat kön på en utbildning. Det här är ett allvarligt strukturellt problem som behöver hanteras.

Det finns ingen anledning att tro att det skulle vara annorlunda i Stockholm än övriga landet. Men några särskilda uppgifter om Stockholm finns inte. Staden har inte en samlad bild av avhoppet. Staden har inte heller någon egen framtagen statistik för detta vilket gör det svårt att följa upp eller att utvärdera eventuella insatser. Det vi vet är att av dem som började gymnasiet i någon av Stockholms stads skolor 2009 hade sex procent hoppat av redan under det första året, en något högre andel än i Göteborg och Malmö.

Mer och bättre stöd

Statistiska centralbyrån gjorde under 2007 en undersökning av orsakerna till avhoppet i gymnasieskolan, vilket visade att den vanligaste orsaken till avhopp är att eleven är studietrött. Över hälften av dem som ingick i undersökningen ångrade sitt avhopp. När det gäller stöd i undervisningen så visar enkätresultat från olika studier att många av de elever som avbrutit gymnasiestudierna efterfrågar ett stöd som bättre svarade mot deras behov. SCB bekräftar detta med att med mer stöd skulle var fjärde kvinnlig elev och var tredje manlig elev klarat av att fullfölja sina studier. De har antingen fått för lite stöd, stödet var inte inriktat mot deras problem eller så fick de stöd för sent. Återigen, dessa siffror gäller inte Stockholm stad specifikt, men ingenting tyder på att bilden i Stockholm skulle vara annorlunda.

I 8 kap. gymnasieförordningen återfinns bestämmelser om särskilda stödinsatser i gymnasieskolan. 1 § första och tredje stycket anger skolans skyldighet att ge särskilt stöd åt elever i behov av det: En elev skall ges stödundervisning,

om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Det är viktigt att skolan tar ansvar och ger stöd i syfte att även främja elevers närvaro i undervisningen. Framförallt eftersom vi vet att elevers studieavbrott i många fall föregås av hög frånvaro. Att ogiltig frånvaro skrivs in i betygen hjälper föga i det här sammanhanget. Framförallt eftersom det råder stor oklarhet kring vad en olovlig frånvaro är. En elev som uteblir av studietrötthet och en elev som låter bli att gå till skolan på grund av trakasserier behöver olika stöd och olika åtgärder. Att föräldrarna blir informerade genom ett textmeddelande när deras barn uteblir från undervisningen kan säkert i några, eller flera fall, hjälpa till att uppmärksamhet på ett problem. Men det är långt ifrån tillräckligt.

Ett medvetet och dokumenterat arbetssätt i staden och på skolorna måste utgå från att eleven är i centrum för sitt eget lärande. Genom ett framåtsyftande arbete behöver arbetsmiljön och skolmiljön vara trygg och lustfylld så att utbildningen blir meningsfull och hanterbar. Det är inte en misslyckad elev som behöver stöd, men en misslyckad skola som inte ger det stödet som behövs.

En medveten strategi från staden och ett dokumenterat arbetssätt på skolorna får samtidigt inte gå ut på att anpassa kurserna genom förenkling och reduktion, vilket innebär sämre undervisning och en definiering av eleven som avvikande. Arbetet måste syfta till att ge alla elever optimala förutsättningar för sitt lärande, inte bara stödja elever som behöver särskild anpassning. Det leder ofrånkomligen till att stödet kommer för sent.

Det är inte tillräckligt att veta att eleven inte når målen, vi måste veta varför

Sommaren 2009 presenterade Skolinspektionen en granskning av vad gymnasieskolor gör för att förhindra avhopp och för att alla elever ska nå målen med utbildningen. Skolinspektionen konstaterar att skolorna inte tar problemen på tillräckligt stort allvar, framförallt tar inte skolornas huvudmän inte problemen på tillräckligt stort allvar. Stockholm stad ska inte vara en sådan huvudman.

Vi måste kunna garantera en meningsfull och hanterbar gymnasieskola för alla elever. Skolinspektionen kommer i sin granskning fram till att skolor sällan granskar orsakerna till varför eleverna når, eller inte når, målen. Viktigt är att inte frånsäga sig ansvaret för de elever som inte når målen och att jobba systematiskt och tydligt på alla nivåer för att lyckas sänka frånvaron rejält. Det kräver långt mer än att skriva in olovlig frånvaro i betygen.

Stockholms gymnasieskolor ska ha en medveten strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen. Det ska finnas ett genomtänkt och dokumenterat

arbetssätt för att minska avhopp och göra det möjligt för alla elever att lyckas i gymnasiet. Skolorna ska inte bara kunna svara när enskilda problem uppstår, utan ha en generell, förebyggande och framåtsyftande beredskap. Om detta bör det finnas en bred politisk enighet.

Förslag till beslut

Med anledning av ovanstående föreslås Stockholms stads kommunfullmäktige att

1. samtliga gymnasieskolor ska ha ett genomtänkt, dokumenterat och framåtsyftande arbetssätt för att minska avhopp och möjliggöra för alla elever att fullfölja utbildningen
2. stadens uppföljning av gymnasieskolornas resultat också innefattar en analys av varför eleverna når, eller inte når, målen
3. utbildningsförvaltningen årligen ska rapportera antalet avhopp och avbrott i gymnasieskolan för samtliga program och årskurser, till utbildningsnämnden och kommunstyrelsen.

Stockholm den 23 maj 2011

Per Olsson